

УДК 94(477.83/.86)

О. М. Мазурок

**РОЛЬ ТОВАРИСТВ «МЕДИЧНА ГРОМАДА», «ОСНОВА»
ТА «КРУЖОК ПРАВНИКІВ» У ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА
«ПРОФОРУС» УПРОДОВЖ 1921–1926 рр.**

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна

Мазурок Ольга Михайлівна, аспірантка історичного факультету,
e-mail: oliamazurokk@mail.ru

АНОТАЦІЯ

У статті на основі аналізу архівних матеріалів УКСР західних земель України йдеться про діяльність товариств «Медична громада», «Основа» та «Кружок правників» та їх роль у роботі «Профорус» упродовж 1921–1926 рр. Головну увагу приділено ролі товариств у роботі професійної організації українського студентства «Профорус» 1921–1926 рр. та покращенні матеріального становища українського студентства. Охарактеризовано діяльність студентських товариств упродовж 1921–1926 рр. У дослідженні піддано аналізу низку листів, надісланих від «Профорусу» до студентських товариств, економічних звітів, відозв та звернень. Визначено роль студентських товариств у популяризації українських вищих шкіл на західноукраїнських землях. Актуальність та новизна наукового дослідження полягають у тому, що вперше застосовано раніше неопубліковані архівні матеріали.

Ключові слова: «Профорус»; «Медична громада»; «Основа»; «Кружок правників».

О. М. Мазурок

**РОЛЬ ОБЩЕСТВ «МЕДИЦИНСКАЯ ОБЩИНА»,
«ОСНОВА» И «КРУЖОК ЮРИСТОВ» В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ УКРАИНСКОГО
СТУДЕНЧЕСТВА «ПРОФОРУС» В ТЕЧЕНИЕ 1921–1926 гг.**

Тернопольский национальный педагогический университет имени В. Гнатюка,
ул. М. Кривоноса, 2, г. Тернополь, 46027, Украина

Мазурок Ольга Михайловна, аспирантка исторического факультета,
e-mail: oliamazurokk@mail.ru

АННОТАЦИЯ

В статье на основе анализа архивных материалов УКСР западных земель Украины говорится о деятельности организаций «Медицинская община», «Основа» и «Кружок юристов» и их роль в работе «Профорус» на протяжении 1921–1926 гг. Главное внимание автор акцентирует на роли организаций в деятельности профессиональной организации украинских студентов «Профорус» 1921–1926 гг. и улучшении материального положения украинских студентов. В статье анализируется ряд писем, отосланных от «Профоруса» к студенческим организациям, экономические отчёты, отзывы. Определена роль студенческих организаций в популяризации украинских высших школ на западноукраинских землях. Актуальность и новизна научного исследования состоят в том, что основу исследования составляют ранее неопубликованные архивные материалы.

Ключевые слова: «Профорус»; «Медицинская община»; «Основа»; «Кружок юристов».

O. M. Mazurok

**THE ROLE OF «MEDICAL COMMUNITY»,
«OSNOVA» AND «LAWYERS' CIRCLE» SOCIETIES
IN THE DEVELOPMENT OF THE PROFESSIONAL
ORGANIZATION OF UKRAINIAN STUDENTS
«PROFORUS» DURING 1921—1926**

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,
2 Maxym Kryvonis St., Ternopil, 46027, Ukraine

Mazurok Olha Mykhailivna, Postgraduate Student, History Department, e-mail: oliamazurokk@mail.ru

ABSTRACT

The article is based on the deep analysis of the archive documents of Ukrainian Local Student Council in Western Ukraine and deals with the activity of such societies as «Medical Community», «Osnova», «Lawyers' Circle», and their role in the development of «Proforus» during 1921—1926. The main attention is paid to the role of the aforementioned organizations in the activities of the professional organization of Ukrainian students «Proforus» in 1921—1926 and in the improvement of the financial status of Ukrainian students. The author analyzes a number of letters from «Proforus» to different student organizations, economic reports, reviews. The role of Ukrainian student organizations in the promotion of Ukrainian high school in Western Ukraine is defined. Relevance and novelty of the research consists in the fact that it is based on hitherto unpublished archival materials.

Key words: «Proforus»; «Medical Community»; «Osnova»; «Lawyers' Circle».

Певні аспекти досліджуваної проблеми проаналізовано науковцями, однак в них лише частково згадується організація «Профорус». Більш детально про діяльність «Профорусу» написано у наукових статтях О. М. Мазурок «Особливості структурної організації української студентської професійної організації «Профорус» [1, с. 62], «Участь української професійної організації українського студентства «Профорус» у покращенні матеріального становища студентства на західних землях України в 1921–1926 рр.» [2, с. 18], «Роль української студентської крайової ради у діяльності «Профорусу» упродовж 1921–1926 рр.» [3, с. 162], «Участь тернопільських студентів у діяльності професійної організації українського студентства «Профорус» у 1921–1926 рр.» [4, с. 204], «Культурно-освітня

та видавнича діяльність професійної організації українського студентства «Профорус» на західноукраїнських землях у 1921–1926 рр.» [5, с. 71]. Однак більша частина матеріалів, що становлять джерельну базу статті, знаходиться в Центральному державному історичному архіві України у м. Львові.

Аналізуючи історіографічні праці і джерельну базу наукової проблематики, приходимо до логічного висновку про те, що досліджувана тематика на сьогодні ще не стала об'єктом комплексного вивчення науковцями.

Студентська організація «Профорус» упродовж своєї діяльності проводила співпрацю з різноманітними українськими і міжнародними студентськими та культурними організаціями та товариствами. Це дозволяло їй розширити сфери впливу та збільшувати кількість членів. А також завдяки членським внескам, які надходили від організацій, поповнювати головну касу, тим самим покращуючи матеріальне становище. Серед українських організацій важливу роль у співпраці та взаємодії з «Профорусом» відіграло товариство «Медична громада» з центром у Львові [10, арк. 73].

«Медична громада» була заснована у 1910 р. за сприяння Українського лікарського товариства. У ході своєї діяльності товариство організувало санаторій для хворих студентів у селі Підлюте, бібліотеку, яка налічувала 840 книг, та допомагало студентам, які навчалися на медичному факультеті львівського таємного університету [10, арк. 79]. Під час Першої світової війни товариство призупинило свою діяльність, внаслідок чого втратило значну кількість майна: у бібліотеці залишилося 263 книги, 53 з яких перебували у руках членів, що знаходилися у той час за кордоном, дві шафи, два столи та кілька крісел склали основний інвентар товариства [10, арк. 79]. У кінці березня 1919 р. товариство відновило свою діяльність, скликавши загальні збори, та отримало допомогу від університетської комісії у сумі 5 тисяч марки польські [10, арк. 79].

Згідно зі статутом, «Медична громада» діяла з метою надання матеріальної та моральної допомоги своїм учасникам та забезпечення їх культурного розвитку [10, арк. 73]. Для здійснення своєї мети товариство організовувало вистави, наукові дискусії, концерти, вечори, утримувало бібліотеку та читальні, а також виділяло 4-відсоткову позику членам організації

[10, арк. 73]. Каса «Медичної громади» наповнювалася завдяки членським внескам, доходами від організованих вечорів та концертів, добровільним внескам з боку меценатів. Усі кошти розподілялися на три основних фонди: 1) «корінний фонд» — відсотки від власного майна товариства, добровільні внески, пожертви; 2) «позичковий фонд» — добровільні внески, кошти, отримані від загальних зборів; 3) «оборотний фонд» — членські внески та інші доходи товариства [10, арк. 73].

Члени товариства поділялися на: звичайних, надзвичайних, «основателів» та «спомагаючих» [10, арк. 74]. Звичайними та надзвичайними членами могли стати студенти-медики та з інших факультетів львівського університету. До складу «основателів» входили професори, викладачі, доценти із австрійських вузів, які сплачували одноразово внесок у сумі 50 чеських крон для діяльності товариства [10, арк. 74]. Відповідно «спомагаючими» вважалися усі вище перераховані, які сплачували — 10 чеське крон [10, арк. 74].

Члени «основателі» утворювали спеціальний комітет, який стежив за роботою товариства, скликав перше засідання та прийняв перших членів «Медичної громади». До складу комітету входили: Ю. Божейко, В. Білосор, В. Щуровський, О. Барвінський, Е. Олексій, І. Рихло, М. Сапеляк, К. Сілецький, Б. Фуртак, С. Бaley, К. Ступницький, І. Посмітюх [10, арк. 78].

Кожний звичайний та надзвичайний член «Медичної громади» мав право голосу на загальних зборах, брати участь у засіданнях товариства, використовувати матеріальну допомогу, користуватися документами товариства у присутності наглядача [10, арк. 74]. Також учасники організації мали певні обов'язки: виконувати усі постанови товариства, вчасно сплачувати внески та кошти необхідні для скликання загальних зборів, а також «дбати про добро товариства» [10, арк. 74].

У випадку, коли хтось із учасників «Медичної громади» добровільно писав заяву про вихід із товариства, затримував оплату внесків більше, ніж на три місяці, чи здійснював порушення — переставав бути членом організації [12, арк. 74]. Повернути членство можна у випадку добровільного виходу та оплати заборгованих коштів, рішенням загальних зборів [10, арк. 74].

Згідно зі статутом товариства його органами виступали: загальні збори, виділ та контрольна комісія. Загальні збори від-

бувалися на початку кожного навчального року, не пізніше листопада. Засідання вважали відкритим у випадку присутності 20 % звичайних членів, або не менше ніж 12 чоловік, а також спеціально запрошених осіб [10, арк. 75]. Окремо скликали надзвичайні загальні збори, проте їх учасниками були лише члени виділу та контрольної комісії [10, арк. 75]. Рішення на засіданнях зборів стосувалися вибору нових членів товариства чи його органів, введення змін до статуту, виключення із членства, реорганізація або призупинення діяльності товариства та приймалися шляхом більшості голосів під час відкритого голосування [10, арк. 75].

До складу виділу входили — голова, місто-голова, писар, бібліотекар, скарбник, господар та два контролери. Завданнями виділу, згідно статуту, виступали: реалізація мети та постанов товариства, приймання нових учасників та позбавлення членства, надання грошових позик членам товариства, ведення протоколів своїх засідань, виділення відпусток своїм членам, введення змін до статуту [10, арк. 76]. Засідання виділу відбувалися щомісяця у присутності не менше п'яти членів [10, арк. 76].

Голова виступав представником товариства, очолював засідання та підписував усі прийняті постанови та рішення, виконував усі постанови виділу [10, арк. 76].

Контрольна комісія складалася з двох членів товариства та проводила перевірку майна «Медичної громади» не менше, ніж двічі на рік [10, арк. 77]. При товаристві також окремо діяв самостійний орган — «мировий суд», завданням якого було вирішення усіх спірних питань між учасниками організації.

У випадку припинення існування товариства усе майно переходило до Наукового товариства імені Тараса Шевченка у Львові. Якщо «Медична громада» відновлювала свою діяльність — майно повертали [10, арк. 77].

Про тісну співпрацю «Профорусу» із товариством «Медична громада» свідчить ряд листів та звітів, у яких повідомляється про матеріальну допомогу українському студентству та організації різноманітних акцій пропаганди УВШ. Також завдяки товариству «Профорус» налагоджував зв'язки із студентами-медиками, які навчалися за кордоном. Зокрема, у листі студентів медичного факультету львівського таємного університету від жовтня 1922 р. до студентів-медиків у Празі йдеться про

встановлення тісного зв'язку та допомоги у навчанні: «Ми підписані нижче студенти медичного факультету Університету у Львові вважаємо своїм обов'язком інформувати про хід студій на університеті у Празі, про предмети, які вивчають та здають» [11, арк. 1].

«Медична громада» підтримувала «Профорус» також шляхом розповсюдження листів та звернень до місцевих громадян, у яких пропагувала необхідність розвитку українських шкіл, збільшення кількості студентських організацій та консолідацію сил західноукраїнського населення для спільної боротьби проти польської влади. Тому у 1923 р. товариство видало лист до усіх громадян та студентських організацій, у якому повідомляло про загальні збори організації та закликала до активізації місцевих громадян для боротьби проти польської поліції [6, арк. 1]. Лист став реакцією на посилення переслідувань українських студентів з боку польської поліції, оскільки в кінці 1922 — на початку 1923 р. розпочалися арешти серед студентів, професорів, учителів з конфіскацією майна та заборонами діяльності: у Станіславові у листопаді 1922 р. — 3 арештованих і у жовтні 1923 р. — 9 арештованих; у жовтні-листопаді 1922 р. у Сокалі — 12 арештованих; у лютому 1923 р. — у Коломиї — 9 арештованих; у Копиченцях з жовтня по грудень 1922 р. — 5 арештованих; у Тернополі протягом жовтня 1922 р. — 23 арештованих; у Стрию у грудні 1922 р. — 3 арештованих [12, арк. 19].

Тому у своєму листі «Медична громада» наголошувала на тому, що польська влада намагається всілякими способами знищити культурні та матеріальні надбання українського студентства, а отже і західноукраїнського населення: «Український народе! Ворог іде могучим організаційним наступом і в жалі своїх пристрастей готовить український народ на повну загибель. Ворожа рука не перебирає в способах, всі вони для неї спасенні, бо ведуть до одної цілі: стерти з лица землі все, що українське, здавити все. Ворог хоче впевнитися в своїй побіді, над якою нависли чорні, грізні хмари. Не спинилась стоголова гидра, видираючи грабінними пазурами з рук українського народу землю і висмоктуючи всі його живучі сили» [6, арк. 1]. Особливу увагу у листі товариство звертало на польську політику відносно українських шкіл та на необхідність відродження та протидії поль-

ській владі через власні навчальні заклади: «Похід Польщі на знищення української школи це останнє слово ворожих заповідей, якими кинуто нам смертний присуд. Бо добре знають вони, що український дух в українській школі росте. Бо чує вона, що народ воскресне в рядах нових поколінь у своїх школах. Народе! Встань твердим гранітом в кожний час і на кожному місці. Независима українська школа — твій перший бойовий клич. Своя школа кладе найтвердіші основи під здійснення державних ідеалів поневоленої нації. Завершенням великих завдань шкільного виховання є високі школи, які дають найвищу самосвідомість нації, дарують Вітчизні непохитних творців її світової будучини. Ніяка жертва, засуджена на боротьбу, не є завелика! Хай живуть українські високі школи у Львові — український університет і українська політехніка!» [6, арк. 2]. Подібні листи відігравали важливу роль для діяльності «Профоруса», оскільки служили великим стимулом для місцевих громадян, що сприяло матеріальній та моральній підтримці організації.

Не менш важливу роль у співпраці з «Профорусом» відіграло товариство «Основа», створене на базі студентів української політехнічної школи у Львові у 1921 р. [8, арк. 1]. Усе майно товариства складалося із членських внесків, пожертвувань з боку меценатів та окремих товариств. З квітня 1921 р. товариство розпочало активну діяльність: 16–24 квітня 1921 р. відбулися загальні збори, де головою засідання обрано — Р. Зеленого, секретарем — Є. Вертипороха, місто-головою — О. Коберського, скарбником — Р. Думу, бібліотекарем — В. Голубовича. На зборах також були присутні студенти, які навчалися в українській політехнічній школі, з метою виявлення студентів, які переписувалися у польські вищі школи [8, арк. 1]. На зборах прийняли наступні рішення: підтримка та виконання усіх постанов головної ради «Профоруса»; оголошення бойкоту студентам, що навчалися у ПВШ; організація протесту проти закриття українських студентських секцій [8, арк. 2]. Щодо студентських секцій «Основа» висловила широку підтримку останнім та намагалася залучити якомога більше студентів до секцій: «Товариство «Основа» годиться із становищем українських студентських секцій, що об'єднують усіх студентів Галичини і уважає Головну раду надалі верховною владою всього студентства» [8, арк. 2].

У листопаді 1921 р. відбулися збори товариства, на яких затвердили організацію «ферійної комісії», яка діяла протягом різдвяних свят і була покликана для контролю за зібраними під час акцій коштами [8, арк. 2]. 15 лютого 1922 р. відбулися чергові збори товариства у присутності 25 чоловік, на яких було прийняте рішення про ведення статистики журналів «Профоруса», які виходили у Львові та за кордоном [8, арк. 2]. Також у кінці лютого 1922 р. члени «Основи» організували виступи у читальнях «Просвіти» на тему «Загального кооперативу» [8, арк. 2].

У грудні 1922 р. на загальних зборах «Основи» прийнято рішення про створення допоміжних комісій — видавничої, регулюючої, «термінологічної», а також про організацію комітету «будови Українського технічного дому» та упорядковано бібліотеку, що налічувала 850 книг [9, арк. 1]. Комітет займався організацією вечорів, вистав та концертів, кошти від яких використали на будівництво «Українського технічного дому», зокрема у 1922 р. за період різдвяних свят вдалося зібрати 2 млн м. п., з яких — 201 230 м. п. отримали з коляди, а 1 450 000 — від пожертвувань заможних осіб [9, арк. 1].

На кінець 1922 р. обрано новий виділ товариства, який протягом року організував шість засідань та сприяв покращенню матеріального становища товариства [9, арк. 2].

Товариство також сприяло покращенню матеріального становища «Профорусу» шляхом організації збору коштів та проведення вечорів і концертів, гроші з яких пересилало до каси головної ради. Зокрема, за період від червня до листопада 1921 р. «Основа» переслала на потреби «Профорусу» кошти у сумі 12 тисяч м. п., при тому, що витрати товариства у цей період становили — 6 358 тисяч м. п. [8, арк. 2]. У кінці 1922 р. у касі «Основи» числилося 40 тисяч м. п., 35 тисяч м. п. — отримано від бібліотеки та 5 тисяч м. п. від оподаткування місцевих громадян [9, арк. 3]. Слід відмітити, що «Основа» також отримувала кошти від «Профорусу» для своїх потреб, зокрема у 1921 р. економічна комісія перерахувала до товариства 200 тисяч м. п. для впорядкування бібліотеки [9, арк. 2].

Таким чином, товариство «Основа» у своїй діяльності намагалося встановити тісні зв'язки з «Профорусом» шляхом організації різноманітних акцій збору коштів, які перераховувало у касу головної ради, тим самим покращуючи матеріальне

становище організації, а також організувало спільні вечори, концерти та виступи, проводячи просвітницьку діяльність серед місцевого населення.

Окрім «Медичної громади» та «Основи», студентська організація «Профорус» співпрацювала з товариством «Кружок правників», основу якого складали студенти юридичного факультету університету у Львові. Слід відмітити, що історія товариства «Кружок правників» починається ще з 1881 р. [13]. 29 жовтня 1881 р. було утворено товариство під протекторатом професора, доктора права — Олександра Огоновського. З самого початку метою товариства було забезпечення та захист прав місцевого населення, а також надання будь-яких юридичних послуг громадянам. Окрім цього, студенти «Кружка правників» організували публічні виступи з рефератами на фахові теми [7, арк. 1]. Органами товариства виступали загальні збори, виділ та комісія для укладання української юридичної термінології. Результатами діяльності товариства стали переклади законів, складання відозв, апеляцій, фахові дискусії.

Упродовж грудня 1921 — лютого 1922 рр. відбулися останні засідання «Кружка правників», оскільки після того як польська поліція закрила товариство, воно діяло підпільно. На той час у бібліотеці товариства налічувалося 350 книг [7, арк. 1]. Протягом двох років виділ намагався створити нове товариство «Правнича громада», проте так до кінця і не прийняли рішень. 4 лютого 1923 р. організовано опитування з метою обговорення шляхів організації нового товариства: 1) створення секції і продовження підпільної діяльності; 2) заснування товариства на кооперативних основах. В результаті обговорень прийнято другий варіант [7, арк. 1]. У кінці лютого 1923 р. скликано загальні збори ініціативного гуртка, де були прийняті статут кооперативу та обрано управу — «Надзірну раду» [7, арк. 1]. Товариство брало активну участь у діяльності «Профорусу», оскільки його члени автоматично складали основу організації, а також спільно проводили акції пропаганди УВШ серед місцевих громадян. Проте невідомо, чи надходили якісь кошти від товариства «Кружок правників» до «Профорусу» і навпаки, оскільки такі факти не зафіксовані у документах.

Отже, упродовж своєї діяльності студентська організація підтримувала тісні зв'язки із українськими товариствами

«Медична громада», «Основа» та «Кружок правників». Усі ці товариства були засновані на базі студентів відповідних факультету таємного українського університету у Львові. Товариства виступали активними членами «Профорусу» та дбали про забезпечення матеріальної та моральної допомоги українському студентству шляхом організації спільних акцій збору коштів, вечорів, концертів та виступів. Також важливу роль відігравали листи товариств, зокрема «Медичної громади» до місцевого населення, у яких йшлося про становище українського студентства, політику польської влади та активізацію громадян до боротьби з польською поліцією. Співпраця «Профорусу» з товариствами забезпечувала широку підтримку організації, розширення її діяльності, а також сприяла залученню допомоги з боку студентських товариств, що діяли за кордоном.

Література та джерела

1. Мазурок О. М. Особливості структурної організації української студентської професійної організації «Профорус» / О. М. Мазурок // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. — Вип. 2. — С. 62–66.
2. Мазурок О. М. Участь української професійної студентської організації «Профорус» у покращенні матеріального становища студентства на західних землях України в 1921–1926 рр. / О. М. Мазурок // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. — Вип. 1, ч. 2. — С. 18–22.
3. Мазурок О. М. Роль української студентської крайової ради у діяльності «Профорусу» упродовж 1921–1926 рр. / О. М. Мазурок // Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації: матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції, 18–22 листоп. 2013 р. — Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. — С. 162–168.
4. Мазурок О. М. Участь тернопільських студентів у діяльності професійної організації українського студентства «Профорус» у 1921–1926 рр. / О. М. Мазурок // Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення): Тези міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, 20–21 квітня 2012 р.: у двох частинах. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2012. — Ч. II. — С. 204–207.
5. Мазурок О. М. Культурно-освітня та видавнича діяльність професійної організації українського студентства «Профорус» на західноукраїнських землях у 1921–1926 рр. / О. М. Мазурок // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного

- університету ім. В. Гнатюка. Серія: Історія. — Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2013. — Вип. 2, ч. 1. — С. 71–77.
6. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі ЦДІАЛ України). — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 29. — Арк. 2.
  7. ЦДІАЛ України. — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 57. — Арк. 1.
  8. ЦДІАЛ України. — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 58. — Арк. 3.
  9. ЦДІАЛ України. — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 59. — Арк. 12.
  10. ЦДІАЛ України. — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 129. — Арк. 135.
  11. ЦДІАЛ України. — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 144. — Арк. 2.
  12. ЦДІАЛ України. — Ф. 399. — Оп. 1. — Спр. 214. — Арк. 21.
  13. Василик І. Внесок студентського товариства «Кружок правників» у формуванні нової генерації юристів. До 130-річчя заснування [Електронний ресурс] / Ірина Василик. — Режим доступу до тексту: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/publications/pub-682/>.

REFERENCES

1. MAZUROK, O. (2012) Osoblyvosti strukturnoyi orhanizatsiyi ukrayins'koyi student-s'koyi profesiynoyi orhanizatsiyi «Proforus» — The peculiarities of structural organization of Ukrainian student professional society «Proforus». *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatyuka — Scientific notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*. 2. p. 62–66 (in Ukrainian).
2. MAZUROK, O. (2013) Uchast' ukrayins'koyi profesiynoyi student-s'koyi orhanizatsiyi «Proforus» u pokrashchenni material'noho stanovyshcha student-stva na zakhidnykh zemlyakh Ukrayiny v 1921–1926 rr. — The role of Ukrainian professional student organization «Proforus» in the improvement of financial status of Western Ukrainian students during 1921–1926. *Naukovi zapysky Ternopil's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. V. Hnatyuka — Scientific notes of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University*. 1. p. 18–22 (in Ukrainian).
3. MAZUROK, O. (2013) Rol' ukrayins'koyi student-s'koyi krayovoyi rady u diyal'nosti «Proforusu» uprodovzh 1921–1926 rr. — The role of Ukrainian Student County Council in the development of «Proforus» during 1921–1926. *Problemy ta perspektivy nauk v umovakh hlobalizatsiyi: materialy IX Vseukrayins'koyi naukovoyi konferentsiyi — Problems and prospects of science in the time of globalization: the files of IX Ukrainian Scientific Conference*. p. 162–168 (in Ukrainian).
4. MAZUROK, O. (2012) Uchast' ternopil's'kykh studentiv u diyal'nosti profesiynoyi orhanizatsiyi ukrayins'koho student-stva «Proforus» u 1921–1926 rr. — The role of Ternopil students in professional organization of Ukrainian students «Proforus» in 1921–1926. *Materialy Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi «Ternopillya v istoriyi ta kul'turi Ukrayiny i svitu (vid naydavnishykh chasiv do*

- s'ohodennya) — *The files of International Scientific and Practical Conference Ternopil land in the history and culture of Ukraine and world (from the prehistoric to modern times. 2. p. 204–207 (in Ukrainian).*
5. Statut tovarystva «Medychna hromada» ta povidomlennya pro zborny — *The ordinance of «Medical society» and the announcement of the meeting.* File 399. Description 1. Record 29. p. 2. Archive. Lviv.
  6. Zvit tovarystva «Hurtok pravnykiv» u L'vovi pro 6-tyzhnevnu diyal'nist' vid hrudnya 1921 — po lyuty 1922 r. — *The report of the society «Lawyers' Circle» in Lviv about their activity during 6 weeks from December 1921 to February 1922.* File 399. Description 1. Record 57. p. 1. Archive. Lviv.
  7. Zvit z diyal'nosti ukrayins'kykh studentiv politekhniky «Osnova» u L'vovi — *The report of the society of Ukrainian students of Polytechnic Institute «Osnova» in Lviv.* File 399. Description 1. Record 58. p. 3. Archive. Lviv.
  8. Zvit tovarystva studentiv politekhnikov «Osnova» u L'vovi pro diyal'nist' za period 1922–1923 rr. — *The report of the society of Ukrainian students of Polytechnic Institute «Osnova» in Lviv during the period of 1922–1923.* File 399. Description 1. Record 59. p. 12. Archive. Lviv.
  9. Vidozvy ukrayins'kykh orhanizatsiy studentiv u L'vovi ta za kordonom iz zaklykom zboru pozhertvuvavan' dlya rozvytku ukrayins'koyi vyshchoyi shkoly — *The claims of Ukrainian student organizations in Lviv and abroad about donations for the development of Ukrainian higher school.* File 399. Description 1. Record 129. p. 135. Archive. Lviv.
  10. Lyst kolyshnykh studentiv medychnoho fakul'tetu L'vivs'koho universytetu pro vstanovlennya tisnogo zvyazku i nadannya dopomohy v navchanni studentiv medychnoho viddilu Ukrayins'koho universytetu — *The letter of former students of Medical Department of Lviv University about tight connection and strong aid to the students of Medical Department of Ukrainian University.* File 399. Description 1. Record 144. p. 2. Archive. Lviv.
  11. Spysky areshtovanykh studentiv, chleniv ukrayins'koyi krayovoyi orhanizatsiyi, obvynuvachenykh u tayemnykh student-s'kykh orhanizatsiyakh, vystupakh proty pol's'koyi vlady — *The list of arrested students who were the members of Ukrainian district organization and who were accused of taking part in secret student organizations and protests against the Polish government.* File 399. Description 1. Record 214. p. 21. Archive. Lviv.
  12. VASYLYK, I. (2011) Vnesok student-s'koho tovarystva «Kruzhok pravnykiv» u formuvanni novoyi heneratsiyi yurystiv. Do 130-richchya zasnuvannya — *The role of Ukrainian society «Lawyers' Circle» in the establishment of new generation of lawyers. To the celebration of 130th.* [Online] November 23th 2011. Available from: <http://pravotoday.in.ua/ua/press-centre/>. [Accessed: 2nd October 2014].